

Tekstovi popularnih pjesama u konstrukciji nacionalnog sjećanja

Grgurić, Diana; Perak, Benedikt

Source / Izvornik: **FLUMINENSIA : časopis za filološka istraživanja, 2019, 31, 297 - 322**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

<https://doi.org/10.31820/f.31.2.16>

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:284985>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-07**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Ovaj rad dostupan je za upotrebu pod međunarodnom licencom Creative Commons Attribution 4.0.

<https://doi.org/10.31820/f.31.2.16>

Diana Grgurić, Benedikt Perak

TEKSTOVI POPULARNIH PJESAMA U KONSTRUKCIJI NACIONALNOG SJEĆANJA

dr. sc. Diana Grgurić, Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet, dgrguric@ffri.hr, Rijeka
dr. sc. Benedikt Perak, Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet, bperak@ffri.hr, Rijeka

izvorni znanstveni članak

UDK 784.4

323.1(497.5)

rukopis primljen: 11. siječnja 2019; prihvaćen za tisak: 5. prosinca 2019.

U radu se istražuje proces konstruiranja nacionalnog sjećanja kroz tekstove hrvatskih popularnih pjesama emitiranih na radiju tijekom Dana državnosti u vremenskom periodu od 2008 do 2012 godine. Polazi se od opće pretpostavke da je popularna glazba dominantan oblik popularne kulture koji odražava društvenu zbilju. Pri tome je efikasan identifikator prenošenja i promocije nacionalnog identiteta zbog opetovanog medijskog emitiranja putem kojeg učinkovito prodire do kognitivno-afektivnih sustava slušača. Na temelju korpusa najizvođenijih pjesama deset opserviranih radijskih postaja, rad analizira ontološku strukturu pjesama i identificira sjećanja kroz popularno-glazbene prakse u obilježavanju komemorativne kulture u Hrvatskoj.

Ključne riječi: *hrvatska popularna glazba; kolektivno sjećanje; radio; nacionalni identitet; korpusna analiza pjesama; pojmovna analiza*

1. Uvod

Rad se bavi utjecajem hrvatskih popularnih pjesama na oblikovanje kulturnog sjećanja i hrvatskog nacionalnog identiteta.¹ Koje su pjesme i koji izvođači vezani uz istaknuto opojmljivanje hrvatskoga nacionalnog identiteta?

¹ Rad je realiziran u sklopu znanstvenog projekta EmocNet Inicijalne potpore UNIRI-1016, financiranog od Sveučilišta u Rijeci.

Kad su nastajale? O čemu govore i koji se istaknuti pojmovi vežu uz kulturno oblikovanje nacionalnog identiteta? Navedena pitanja istražuju se iz perspektive kognitivnih obilježja aktiviranja kolektivne intencionalnosti (Searle 2010: 42) i kulturnog znanja (*cultural knowledge*) (Confino 1997: 1386).

Kulturno znanje je model spoznaja o pojedinačnim i skupnim identitetima, prihvatljivim i neprihvatljivim društvenim interakcijama, konvencionaliziranim komunikacijskim kodovima i hijerarhijskim odnosima moći društvenih institucija neke zajednice. Kulturne spoznaje su utjelovljene u biološkoj i psihološkoj strukturi pojedinaca ljudske vrste evolutivno prilagođenih uspostavljanju kolektivne intencionalnosti (Searle 2010:42; Perak 2019), s ciljem zajedničkog usmjerenog djelovanja i povezivanja u društvene zajednice. Kolektivni identiteti, poput nacionalnih identiteta, epistemološki proizlaze iz ljudskog prepoznavanja sličnosti psiholoških stanja i namjera. Prepoznata kolektivna intencionalnost omogućuje kulturnu konvencionalizaciju kodova interakcija i stvaranje institucionaliziranih statusnih funkcija, poput prava, obveza, zahtjeva, dopuštenja ili zabrana (Searle 2010:42). Dijakronijska dimenzija njegovanja tih novostvorenih ontoloških vrijednosti predstavlja proces kulturnog sjećanja koje se dinamično rekreira u svakom naraštaju. Kolektivno sjećanje funkcionalna je sastavnica kulturnog znanja budući da kognitivne predodžbe putem kojih pojedinci konstruiraju svoju prošlost imaju znatnu ulogu u osmišljavanju djelovanja u sadašnjosti (Olick, Robbins 1998: 128). Drugim riječima, konstrukcija prošlosti zajednice ima pragmatične učinke u konstrukciji sadašnjosti zajednice. Stoga, istraživanje kulture sjećanja podrazumijeva zanimanje za suodnos prošlosti i sadašnjosti kao aktivni proces kontinuranog i dinamičnog kolektivnog pregovaranja o kulturnom znanju određene zajednice.

Istraživanja kulture sjećanja obuhvatila su i studije utjecaja popularne glazbe na izgradnju pojedinačnih i kolektivnih identiteta, oblikovanja osjećaja i organizaciju poimanja vremena (Frith 2004: 40). Popularna glazba nametnula se kao važno sredstvo predočavanja prošlosti u prostoru fluidnih pojedinačnih poimanja stvarnosti, oblikujući slušateljevu imaginaciju o prošlosti u skladu s vlastitim stečenim iskustvom (Bennet, Jassen 2016: 1-7). Učinkovitost popularne glazbe za tvorbu stabilnih socio-kulturnih predodžbi dijelom proizlazi iz opetovanog medijskog emitiranja putem kojeg glazba učinkovito prodire do kognitivno-afektivnih sustava slušača (van Dijck 2006: 359). Tehnologija snimanja i reproduciranja zvuka omogućava preslušavanje pjesama, pa se njihovo upisivanje u auditornu memoriju ljudskog uma vrši mnemoničkim putem (Kittler 1999: 89).

Prema obilježjima masovnosti i institucionaliziranog ustroja emitiranja, radijski medij značajan je za diseminaciju (popularne) glazbe te posredovano profiliranje raspoloženja i uspomena slušatelja (Tacchi 1997: 223), što doprinosi funkciji angažiranja osjećaja pripadnosti i oblikovanja kolektivnog identiteta (Zgrabljic 2000: 223). S obzirom na funkcije radija kao promotora glazbe i popularne glazbe kao istaknutog medija za gradbu kolektivnog identiteta u Hrvatskoj, istraživanje kolektivnog sjećanja u okviru radijske popularnoglazbene prakse opravdano je i poticajno. Između ostalog, i zbog same činjenice da se radijska glazba u Hrvatskoj smatra(la) „najpoželjnijim sadržajem”, i to osobito domaća koju je prema medijskim istraživanjima 2007. godine preferiralo 72% slušatelja (Mučalo 2010: 85).

Struktura rada je sljedeća. Drugo poglavlje objašnjava pristup istraživanja i izvore, nakon čega slijedi diskurzna analiza pjesama u kontekstu izvođača, žanrova i tekstova. Četvrto poglavlje daje prikaz korpusno utemeljene analize tekstova pjesama i semantičkih procesa gradbe nacionalnog identiteta. Peto poglavlje sažima rezultate analize.

2. Selekcija pjesama i definiranje korpusa

Istraživanje se temelji na radijskim glazbenim listama (*playlist*) pjesama emitiranih na Dan državnosti, 25. lipnja, kroz 5 uzastopnih godina, od 2008. do 2012. godine. Dan državnosti značajan je kao institucionalizirano vrijeme kulturnog prisjećanja i stvaranja obrazaca pamćenja hrvatske suvremene nacionalne povijesti. U geografskom smislu, istraživanje se fokusira na sjevernoprivoborski dio Hrvatske, a obuhvaća deset radijskih postaja: Hrvatska radiotelevizija Radio Zagreb Prvi program, Hrvatska radiotelevizija Radio Rijeka, Hrvatska radiotelevizija Radio Pula, Radio Trsat, Primorski radio, Totalni FM Rijeka, Radio Soundset Rovinj, Radio Gorski kotar, Radio Senj, Radio Gospić. Sveukupno je obrađeno 50 glazbenih lista s 31.372 pjesama od kojih je 54% stranih i 46% domaćih pjesama. U korpus istraživanja unesene su pjesme hrvatskih autora na hrvatskom jeziku. Temeljem značajke čestotnosti emitiranja pjesme u radijskom eteru, dobivena je lista istaknutih pjesama. Listu čini sveukupno 19 pjesama koje su rangirane na 10 mjesta, prema broju emitiranja (Tablica 1).²

² Podaci o pjesmama preuzeti su s internetskih stranica stručne udruge Hrvatskog društva skladatelja, odnosno njihove baza autora koja se nalazi na adresi <https://www.zamp.hr/>.

Tablica 1. Lista 19 najemitiranijih pjesama hrvatskih izvođača na Dan državnosti (26. lipanj) od 2008–2012.

Broj	Rang	Naslov pjesme	Izvođač/ica	Autori glazbe i teksta	Godina nastanka
1	1	Moja domovina	Hrvatski Band-Aid	Zrinko Tutić, Rajko Dujmić	1991.
2	2	Gdje je srce tu je dom	Antonija Šola	Silvio Pasarić, Antonija Šola	2009.
3	2	Od stoljeća sedmog	Dražen Žanko	Dražen Žanko, Ivo Cvitić	1990.
4	2	Croatia iz duše te ljubim	Tomislav Bralić i Klapa Intrade	Ante Sikirić	1997.
5	3	Tvoja zemlja	Vice Vukov	Alfi Kabiljo, Drago Britvić	1983.
6	3	Lijepa li si	Marko Perković Thompson	Marko Perković Thompson	1998.
7	4	Zemlja dide mog	Meri Cetinić	Vinko Barčot, Ivo Cetinić	1993.
8	5	Bože čuvaj Hrvatsku	Đani Maršan	Đani Maršan, Drago Britvić	1992.
9	5	Pjesmo naša	Mišo Kovač, Stanko Šarić, Hrvatski tamburaši, Đuka Čaić, Mladen Grdović, Đani Stipaničev, Adam Končić, klapa Maslina, Vinko Coce	Dražen Žanko, Rajko Stilinić	2009.
10	6	Prijatelji stari gdje ste?	Tereza Kesovija	Đelo Jusić, Željko Sabol	1988.
11	7	Tamo gdje sam rođen	Tomislav Ivčić	Tomislav Ivčić	1990.
12	7	Ero s onoga svijeta	Let 3	Jakov Gotovac, Milan Begović	2005.
13	7	Mojoj majci (Ruža hrvatska)	Prljavo kazalište	Jasenko Houra	1989.

Broj	Rang	Naslov pjesme	Izvođač/ica	Autori glazbe i teksta	Godina nastanka
14	8	Ovo je naša krv	Doris Dragović	Tonči Huljić, Bratislav Zlatanović	1994.
15	8	Mojoj lijepoj zemlji Hrvatskoj	Daleka obala	Marijan Ban	1993.
16	8	Ne dirajte mi ravnicu	Miroslav Škoro	Miroslav Škoro	1988.
17	9	Lupi petama	Prjavo kazalište	Jasenko Houra	1994.
18	10	Tamo gdje je dom	Miroslav Škoro	Miroslav Škoro	2002.
19	10	Bili cvitak	Jura Stublić i Grupa Film	Jura Stublić	1993.

Pretpostavka je da značenjske strukture navedenih pjesama utječu na oblikovanje identiteta hrvatskog društva i opojmljivanje institucionaliziranog kulturnog modela koji se slušanjem aktivira i pohranjuje u svijesti pojedinca. Informacijska se struktura pjesama kognitivno usađuje ponavljanjem, postajući dijelom mentalne reprezentacije koja utječe na interakciju i procese kulturne prilagodbe (Clarke 2005: 6–7).

Rezultati rada s obzirom na obim i vrstu uzorka mogu biti korisni za dobivanje uvida u proces glazbenopopularnog konstruiranja kulture sjećanja u Hrvatskoj.³

U sljedećem odjeljku analizira se diskurzna struktura pjesama iz perspektive aktivacije kulturnog znanja koje oblikuje nacionalni identitet.

³ Poticaj za ovu studiju dao je članak *Tuned to the Nation's Mood: Popular Music as a Mnemonic Cultural Object* autora Motti, Meyers i Zandberg, (2011) koji je sličnih nastojanja u sabiranju rezultata istraživanja koncepta zvučne memorije na osnovu radijskih popularnoglazbenih izbora na Memorijalni dan Holokausta.

3. Diskurzna analiza pjesama

Diskurzna se analiza vrši iz različitih motrišta oblikovanja kulturnog znanja s obzirom na kompleksnost fenomena nacionalnog identiteta (Perak 2019). Motrišta su rezultat nastojanja sistematiziranja multidimenzionalnosti pjesama kao socio-kulturnih proizvoda u identifikaciji procesa konstruiranja nacionalnog identiteta. Analiza se vrši iz motrišta izvođača i njihove osobnost, glazbenog žanra, te obilježja teksta i poruka pjesama.

3.1. Izvođači i njihova osobnost

3.1.1. Vice Vukov

Pjesma *Tvoja zemlja* obilježena je političkom sudbinom izvođača Vice Vukova.⁴ Kao neslužbena himna intelektualno-političkog pokreta „Hrvatskog proljeća” (1968–71), zapamćenog po progonu hrvatskih domoljuba, pjesma enkodira proces političke borbe Hrvata, njihovih težnji i uvjerenja. U tom smislu je obilježena procesom emancipacije hrvatstva kao nacionalne posebnosti i odnosa prema jugoslavenstvu kao unitarnom identitetskom konstruktumu. Simbolički kapital pjesme raslojava se kroz koncept socio-biografske memorije prema kojemu se kolektivni osjećaji uspostavljaju u odnosu na ono što je u zajednici zapamćeno (Olick, Robbins 1998: 123). U takvoj konstrukciji značenja pjesma nudi širi prostor za nacionalnu identifikaciju, pa angažirajući sjećanje na „Hrvatsko proljeće” koje predstavlja važan dio nacionalne herojske povijesti, pjesma priziva kulturno znanje o položaju Hrvatske u jugoslavenskoj prošlosti kao vremenu „zajedničke patnje” (Asmann 2011: 76).

⁴ U pokretu poznatom kao „Hrvatsko proljeće” Vice Vukov (1936–2008) našao se na crnoj listi pedesetorice najistaknutijih ličnosti iz hrvatskog kulturno-političkog pokreta. U velikom valu hapšenja sudionika pokreta, tadašnje su jugoslavenske vlasti pretresle njegov stan dok je bio na turneji po Australiji. U strahu od progona Vukov se nije vratio kući već se sklonio u Pariz. S tim je potezom zaradio etiketu disidenta, hrvatskog desničara i nacionaliste, zbog čega je dobio zabranu javnog djelovanja i nastupanja. U veljači 1990. godine, u tijeku političkih promjena osamostaljivanja Hrvatske i raspadanja Jugoslavije, Vukov ulazi u politiku, a kasnije postaje saborski zastupnik (2003). Ovu dužnost obnaša sve do smrti, koja je bila posljedica trogodišnje kome zbog tragičnog pada na stepeništu Sabornice. (Vukov 1999: 33–35; 2006: 7–9)

3.1.2. Pjevačice

Na listi se nalaze pjesme četiriju pjevačica sa solističkim izvedbama. To su pjesme Tereze Kesovije *Prijatelji stari, gdje ste?*, Meri Cetinić *Zemlja dide mog*, Doris Dragović *Ovo je naša krv* i Antonije Šole *Gdje je srce tu je dom*. Prema obilježju roda većinu pjesama na listi izvode muškarci, što nesumnjivo ide u prilog razmatranju dominantne uloge izvođača u popularno-glazbenom procesu konstrukcije sjećanja. U uzorku navedenih tekstova pjesama ovih izvođačica nisu uočljivi hegemonijski preuzeti patrijarhalni stereotipni motivi žena. Pitanje je dakle, da li opojmljivanje domovine posredovane ženskim vokalom čini dio rodni podjela u kojima se tipičnoj ženi pripisuje isključiva uloga supruge, majke, romantičarke, ili je razlog za manji broj domoljubnih pjesama koje izvode žene, vezan uz popularno-glazbenu orijentaciju ženskih vokala.

3.1.3. Croatian Music Band Aid

Događaji početkom Domovinskog rata (1991–1995) potaknuli su okupljanje izvođača cjelokupne hrvatske estrade, presedan na hrvatskoj popularnoglazbenoj sceni, za potrebe izvođenja pjesme *Moja domovina*. Hrvatski privremeni sastav (*Croatian Music Band Aid*) okupio je preko pedeset pjevača hrvatske glazbene scene iz različitih žanrova. Medijska reprezentacija estradne mobilizacije bila je učinkovita u plasmanu pjesme, aktiviranju socijalne solidarnosti i osjećaja jedinstva. Pjesma je potaknula medijske procese definiranja i promocije hrvatskog nacionalnog identiteta, te ubrzo stekla nacionalni status.⁵

3.2. Glazbeni žanr

3.2.1. Klapska pjesma

Klupska je pjesma nezaobilazna u kontekstu hrvatske kulture pamćenja prije svega zbog činjenice da se zasniva na hrvatskom folkloru. Djelovanje klapa na hrvatskoj sceni u vrijeme Domovinskog rata pa sve do danas široko je rasprostranjeno. U klapskoj estradnoj praksi dijeljenja iskustva nacionalnog identiteta, domoljublje je tematizirano izravno ili neizravno. Klupska popu-

⁵ Godine 2013. pjesma se pojavila u nešto izmijenjenom izdanju u reklamnom televizijskom spotu jednog kablenskog operatera, potaknuvši javnost na burnu reakciju i pozivanje autore za neukusno i nepošteno tržišno iskorištavanje pjesme koja posjeduje kapital sjećanja na Domovinski rat (Vurušić 2010).

larnoglazbena retorika, u kojoj klapsko „ja” nije individualni subjekt, već takav koji pripada svima, nosi duboki biljeg domoljubne ideje, „omogućujući joj da zaživljuje kroz sve klapske motive i topose” (Biti, Grgurić 2010: 162).

Na listi se nalaze dvije pjesme iz novoklapskog estradnog spektakla. Prva je pjesma *Croatia iz duše te ljubim* klape Intrade i autora Ante Sikirića. Popularnost je stekla u izvedbi klape Intrade s Tomislavom Bralićem na čuvenom klapskom spektaklu u Splitu na Poljudu 2006. godine. Druga pjesma je *Pjesmo naša* nastala za dvadeseti rođendan Hrvatske demokratske zajednice 2009. godine. Okupila je izvođače poput Miše Kovača, Stanka Šarića i Hrvatski tamburaši, Đuke Čaića, Mladena Grdovića, Đanija Stipaničeva, Adama Končića, klapu Maslina i Vinku Coce. Iznimni solistički karakteri ovih pjevača podređeni klapskoj pjesmi, ukazuju na njezinu nadređenost u smislu (glazbenog) oblika integracije i reprezentacije pobjede zajedništva nad pojedinačnim.

3.2.2. Rock

Rasvjetljavanje značaja rock pjesama u konstrukciji nacionalnog sjećanja pretpostavlja razumijevanje rockerske ideologije. Rock žanr karakteriziraju umjetničke težnje u smislu izbjegavanja konformizma te izražavanja autorefleksivnosti i vlastitog iskustva, zbog čega ovaj žanr, za razliku od pop žanra, konotira integritet, iskrenost i autentičnost (Shuker 2005: 235). U tom smislu rockeri dijele liberalniji svjetonazor, ideološki su manje opterećeni i otvoreniji u preispisivanju (vlastitog) identiteta.

U okviru naznačenih obilježja rockerskog svjetonazora nalaze se pjesme *Mojoj majci* (*Ruža hrvatska*) i *Lupi petama* grupe Prljavog kazališta, *Lijepa li si* Marka Perkovića Thomposona, obrada *Ero s onoga svijeta* Leta 3, *Bili cvitak* Jure Stublića i grupe Film, te *Mojoj lijepoj zemlji Hrvatskoj* grupe Daleka obala. Među njima se ističe nekoliko pjesama koje na zanimljiv i kreativan način tematiziraju domoljublje, potvrđujući nepolitičku narav rock glazbe osobnim istupima samih izvođača.

Takva je, primjerice, pjesma rock grupe Prljavo kazalište *Mojoj majci* (*Ruža hrvatska*), objavljena na pragu ratnih godina 1988. godina. Pjesmu je autor i gitarist grupe Jasenko Houra, posvetio svojoj pokojnoj majci. Izvorno autobiografska naracija nadrasla je osobnu posthumnu zahvalu majci i metaforičkim se pomakom pretvorila u hvalospjev Hrvatskoj kao majci. Nošena valom značenja majke-žene-domovine, pjesma je odigrala značajnu ulogu početkom devedesetih godina prošlog stoljeća kada je započeo proces

rekonstrukcije hrvatskog nacionalnog identiteta. Memorijski status pjesme leži upravo u ključu sjećanja na vrijeme prije početka Domovinskog rata, preizgradnje identiteta i slobode, iskazivanja domoljubnog osjećaja.

Ideološka obojenost u pjesmi *Lijepa li si* Marka Perkovića Thompsona dolazi od same žanrovske naravi Thompsonove rock-folk glazbene orijentacije. Rock u kombinaciji s vrijednostima folkloru kao skupom značenja čvrsto povezanog s etničkim kolektivitetom, uključuje konformizam koji se na primjeru Thompsona ograničava na domoljublje.⁶ Spajanje glazbenih elemenata folk-rocka i narativa pjesme *Lijepa li si* koji opojmljuje značaj zemlje, nalaze se u funkciji isticanja i modeliranja nacionalnog identiteta, dok geografski prostor koji se u pjesmi nabraja s ciljem isticanja i slavljenja povijesnih poprišta hrvatstva na području Hrvatske i *Herceg-Bosne*, poistovjećuje se s velikim svetištem u kojemu je moguće osjetiti snagu kulta nacije (Assmann 2002: 51).

Uradak koji potpisuje riječka rock grupa Let 3 temelji se na obradi finalnog stavka *opere Ero s onoga svijeta* (1935) skladatelja Jakova Gotovca (1895–1982). Iz motrišta nacionalne kulture opera predstavlja hegemonijsku vrijednost, za Letovce poticajnu u konstruiranju popularnih značenja o kojima govori John Fiske (2010). Modernost obrade Gotovčeva opernog broja u okviru *techno-rock* glazbenih obilježja, nosi popularna značenja u smislu *moći* stvaranja *naših* značenja, nasuprot *njihovih* i/ili odbacivanja distanci između kolektivnog i individualnog, estetike i svakodnevice, autentičnog i komercijalnog (Ibid. 147).

3.3. Tekst i poruka pjesama

Kognitivna teorija književnosti ukazuje na vezu između stihova pjesama i socijalnih ili emocionalnih stanja koje se opisuju i reprezentiraju (referenca). Tekstovi popularnih pjesama se stoga mogu promatrati kao ogledalo društveno-političkih procesa i pojedinačnih problema. Kao takvi su vrijedni proučavanja jer predstavljaju (politički) decentralizirani komuni-

⁶ Iscrpana studija o Thompsonovom ideološkom desnom oprijedeljnjuu u knjizi *Tvornica privida* autorica Marine Biti i Diane Grgurić (2010) govori o Thompsonu kao fenomenu ispolitiziranog društva čija se popularnost, između ostalog, velikim dijelom generira upravo iz procjepa društva opterećena tranzicijskim i postratnim problemima. Tako Thompson jednako okupirajući pažnju politike, odnosno desnice i ljevice, ili javnosti kao publike i antipublike, uspijeva opstajati hodajući na rubu i provocirajući društvo nikad razriješenim pitanjem o njegovoj navodnoj političkoj inkriminiranosti.

kacijski prostor koji radi svoje otvorenosti i popularnosti, nosi kulturni potencijal pogodan za oblikovanje kulturnih modela, slobodnu i kreativnu razmjenu poruka. Popularne pjesme se, međutim, ne mogu (ili ne smiju) izjednačiti s tekstualnom porukom zbog nezaobilaznog potencijala glazbe kao emotivnog stimulatora (Frith 1998: 158).

S obzirom na istaknuto domoljubne tekstualnim porukama iz liste se izdvajaju 4 pjesme: *Od stoljeća sedmog*, pjevača Dražena Žanka, *Bože čuvaj Hrvatsku* Đanija Maršana, *Ne dirajte mi ravnice*, Miroslava Škore, *Tamo gdje sam rođen* Tomislava Ivčića. Tekstovi navedenih pjesama konstruiraju imaginaran i mitsko-povijesni prostor nacije koji se opire bilo kakvoj povijesno uvjetovanoj redukciji. Istaknuta funkcija tekstova proizlazi iz namjere (samo)razotkrivanja i (samo)potvrđivanja nacije sa značajkama dugovječnosti, kršćanskih vrijednosti i specifičnog prostornog identiteta.

4. Korpusna pojmovna analiza

Osim rangiranja pjesama prema broju ponavljanja na radijskim listama i analize izvođača, u studiji je obrađena korpusna sumarizacija tekstova i pojmovna analiza koja ukazuje na načine konstrukcije identiteta.

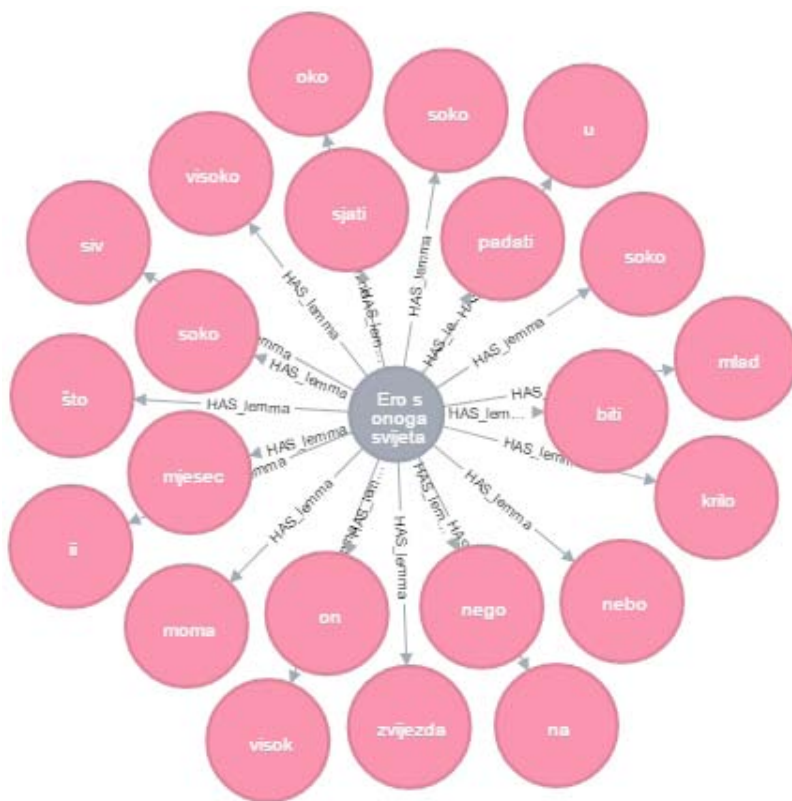
4.1. Stvaranje morfosintaktički označenog korpusa

Tekstovi pjesama sa liste prikupljeni su s internetskih izvora. Nakon gramatičke obrade, rastavljeni su na pojavnice i osnovne oblike riječi (leme) pomoću Reldi API skripte za tokenizaciju, lematizaciju i semantičko parsiranje hrvatskih tekstova (<https://github.com/clarinsi/reldi-lib>). Podaci o broju riječi navedeni su u tablici 2.

Tablica 2. Broj pojavnica, riječi i lema u 19 pjesama

Leksička kategorija	Broj riječi
Pojavnice	2485
Riječi	940
Leme (osnovni oblici riječi)	647

U skladu s kognitivno teorijskom analizom osnovni oblici riječi promatraju se kao pojmovi koji se aktiviraju u određenoj pjesmi. Primjerice, tekst pjesme *Ero s onoga svijeta* može se prikazati kao graf u kojem pjesma aktivira 22 leme (ilustracija 1).

Ilustracija 1. Graf aktiviranih lema u tekstu pjesme Ero s onoga svijeta.

Svaka se pjesma može prikazati kao skup riječi koje kognitivno aktiviraju pojmove. Tablica 3 prikazuje rangiranje pjesama prema broju pojmova u pjesmi.

Tablica 3. Popis pjesama prema broju pojmova

Naziv pjesme	Broj lema
<i>Od stoljeća sedmog</i>	111
<i>Pjesmo naša</i>	92
<i>Prijatelji stari gdje ste</i>	88
<i>Ovo je naša krv</i>	76
<i>Croatia iz duše te ljubim</i>	75
<i>Lijepa li si</i>	75
<i>Tamo gdje sam rođen</i>	73
<i>Lupi petama</i>	67
<i>Tvoja zemlja</i>	66
<i>Tamo gdje je dom</i>	63
<i>Zemlja dide mog</i>	62
<i>Moja domovina</i>	62
<i>Bili cvitak</i>	56
<i>Mojoj majci (Ruža hrvatska)</i>	55
<i>Mojoj lijepoj zemlji Hrvatskoj</i>	52
<i>Ne Dirajte Mi Ravnicu</i>	51
<i>Bože čuvaj Hrvatsku</i>	45
<i>Gdje je srce tu je dom</i>	41
<i>Ero s onoga svijeta</i>	22

S ciljem otkrivanja istaknutih pojmova u korpusu tekstova svih 19 pjesama provedena je graf analiza imenskih pojmova (ilustracija 2). Na grafu su prikazani kao čvorovi pjesme i imenski pojmovi koji se u njima pokazuju. Veze između njih pokazuju pojavnost pojmova u pjesama. Struktura grafa određena je *Force layout* algoritmom koji uzima u obzir čestotnost pojavljivanja pojmova u pjesmama i prikazuje njihovu povezanost.

Prostorni odnos pojmova i pjesama omogućuje iščitavanje sličnosti među pjesama te istaknutost određenih pojmova koji su im zajednički. Naime, pojmovi koje dijele dvije ili više pjesama nalaze se između njih, pa se u ilustraciji u središtu mogu pronaći najzastupljeniji pojmovi. Dodatno je analizirana struktura imenskih pojmova prema istaknutosti *PageRank* algoritmom (Brin i Page 1998), temeljenog na pretpostavci da su istaknutiji čvorovi oni na koje referira veći broj drugih čvorova. Najistaknutiji čvorovi dobiveni *PageRank* mjerom prikazani su u tablici 4.

Tablica 4. Imenske leme u korpusu 19 pjesama rangirane po PageRank mjeri istaknutosti

Broj	Lema	Broj pjesama	Broj pojavnica	PageRank
1	zemlja	9	14	0.005054
2	dom	6	13	0.004611
3	dan	6	10	0.004518
4	Hrvatska	7	10	0.004479
5	ljubav	6	8	0.004445
6	srce	6	18	0.004433
7	život	4	5	0.004381
8	suza	4	5	0.004342
9	nebo	4	12	0.004339
10	san	4	7	0.004322
11	čovjek	4	7	0.004305
12	krilo	3	6	0.004299
13	majka	4	5	0.004257
14	zvijezda	3	6	0.004185
15	ruka	3	3	0.004174
16	prijatelj	4	10	0.004162
17	duša	5	8	0.004059
18	kamen	5	7	0.004036
19	sunce	4	4	0.004014
20	pjesma	4	12	0.003961
21	domovina	3	6	0.003950

4.2. Semantički procesi gradbe pojma NACIJA

U ovome je odjeljku izložena pojmovna analiza gradbe pojma NACIJA temeljem graf analize najčešćih pojmova prikazanih u tablici 4, oprimjerujući različite metode konstruiranja značenja.

Zemlja

Graf analiza (tablica 4) pokazuje da je u korpusu najistaknutiji pojam *zemlja*. On se pojavljuje 14 puta u 9 pjesama (primjeri 1-11). Pojam *zemlja*, etimološki vezan uz materijalnu stvarnost fizičkog prostora, koristi se u konstruiranju širokog raspona značenjskih domena. Kao jedan od vrlo

značajnih utjelovljenih procesa konstruiranja pojma *nacije* istaknuto je metonimijsko profiliranje ZEMLJA ZA NACIJU. Zemlja se povezuje s nacijom supojavljivanjem uz simboličke oznake za naciju, poput nacionalne zastave (primjer 1).

- 1) *Tu na našoj zemlji naš se barjak vije. Crven bijeli plavi. (Od stoljeća sedmog)*

Prostor nacije povijesno je uvjetovan i zahtijeva konstrukciju kulturnog sjećanja određenosti življenja nekoliko naraštaja na određenom prostoru (primjer 2, 3) u kojoj nacija (samo)razotkriva svoju dugovječnost (Duncan 2003: 67).

- 2) *To je tvoja zemlja, tu sagradi dom, tu je stari temelj. (Tvoja zemlja)*
- 3) *Jer to je zemlja dide mog i oca mog. Ja ostajem na njoj. (Zemlja dide mog)*

Osobito se u ističe pjesma *Od stoljeća sedmog* u kontekstu upisivanja narativa jednog idealiziranog vremena s ciljem oblikovanja intimnog i identifikacijski potentnog odnosa između zemlje, nacije i prošlosti (primjer 4).

- 4) *Mi smo tu odavna svi moraju znati. To je naša zemlja, tu žive Hrvati. Na kamenu tvrdom o tom slova pišu, od stoljeća sedmog tu Hrvati dišu. (Od stoljeća sedmog)*

Identifikacija kolektivnog identiteta nacije s određenom zemljom određena je posvojnim odnosima izraženim zamjenicama⁷, poput *moja, tvoja, naša*, koje funkcioniraju kao modifikatori imenice *zemlja* (primjer 1-11)

- 5) *Ovo je moja zemlja, moji sni ali u srcu majko on je jedini. (Gdje je srce tu je dom)*
- 6) *...Moja zemlja Hrvatska. Vratit ću se moram doći, tu je moj dom. (Moja domovina)*

⁷ Zanimljivo je spomenuti slučaj pjesme *Tvoja zemlja* koja se pojavljuje u reklamnom spotu jedne banke 2017. godine, aktualizirajući značenje posvojnosti domovine koja nije samo dom "prvih". Upravo su tada aktualne teme „identiteta“ i „drugosti“ polarizirale hrvatsku javnost i u pjesmi pronašle kulturnog posrednika o uključivanju drugačijih, jačanju ravnopravnosti i tolerancije.

Intimnost empatičnog suodnosa nacije i zemlje opojmljuje se personifikacijom ZEMLJA JE OSOBA KOJA PATI (primjer 7), isticanjem antropomorfni obilježja ZEMLJA JE BIĆE KOJE IMA OČI (primjer 8), ZEMLJA JE OSOBA KOJOJ SE MOŽE DARIVATI (primjer 9).

- 7) *Znat ćeš kako boli plač kada tvoja zemlja pati. (Tvoja zemlja)*
- 8) *Ima snagu zlatnog žita. Ima oči boje mora. (Moja domovina)*
- 9) *Ja sam znao da ću svoju ljubav pokloniti njoj; Mojoj lijepoj zemlji Hrvatskoj. (Mojoj lijepoj zemlji Hrvatskoj)*

Zemlja se opojmljuje kao MAJKA, što se može smatrati najistaknutijim oblikom privrženosti i pozitivnih afekata. Prikladnost aktiviranja mapiranja proizlazi iz arhetipskih analogija agronomskih obilježja zemlje i utočišta s ženskim funkcijama stvarateljice života, hraniteljice te psihološke podrške.

- 10) *...zemlju poljubim. Kao majka miriše kad se sinu raduje. (Tamo gdje je dom)*

Naposljetku, u pojam zemlje upisuje se struktura socijalnih instituta slobode (primjer 11).

- 11) *Tad poleti čistim zrakom, iznad zemlje slobodne. (Bili cvitak)*

U gornjim primjerima uočava se cijeli spektar semantičkih pomaka, konstruiranja značenja i aktiviranja složenih socioloških modela nacije pomoću domene zemlja.

Proširujući opće poimanje zemlje u tekstovima se ističu mapiranja regionalnih prostornih obilježja u funkciji nacije kao socio-geografske cje-line. Tako u pjesmi *Lijepa li si hrvatska* se nacija predstavlja reifikacijom i personifikacijom prostornih toponima GEOGRAFRSKO PODRUČJE JE STVAR | OSOBA (primjer 12).

- 12) *...O Zagoro, lijepa li si. Slavonijo, zlatna ti si. Herceg-Bosno, srce ponosno. Dalmacijo, more moje. Jedna duša a nas dvoje. Pozdrav Liko, Velebita diko. Kad Neretva moru krene ti se tada sjeti mene...Ajde, Istro i Zagorje podignimo sve tri boje (Lijepa li si)*

Na sličan način se regionalni oblici pjevanja opojmljuju (PJESMA JE STVAR | PJESMA ZA NAROD) kao dio sastavni dio nacionalnog identiteta u pjesmi *Pjesmo naša* (primjer 13).

- 13) *...pjesma Slavonska, ...Podravska ...Dalmaciju i Istru pozlati preko Like od Branje do mora, Prođi Bosnom našem rodu svrati...Neka pjesma teče po Cetinom...mojom Zagorom... pjesma s Jadrana...popjevka Zagorska...* (Pjesmo naša)

Glavno sredstvo konstituiranja značenja u ovim primjerima odvija se pjesničkom formom nizanja geografskih regija s integracijskim učinkom snage kolektivnog subjekta.

U primjere konstrukcije nacije kroz regionalizme ubraja se i pjesma *Ne dirajte mi ravnicu* s naznakama afirmacije prostora u konstrukciji sjećanja, tj. ravnice kao emblematičnog slavonskog krajobraza. Pjesma je bila široko u javnosti prihvaćena u vrijeme Domovinskog rata iz razloga pružanja mogućnosti solidariziranja hrvatske javnosti s dijelom države koja je najviše bila pogođena ratom – Slavonijom.⁸

Nadalje, supojavljivanjem pojma *zemlja* s pojmovima koji aktiviraju složene kulturne modele, upisuju se identifikacijska obilježja, osobito kršćanskog svjetonazora. Primjerice, pjesma *Tamo gdje je dom* profilira zemlju kao *svetu* i supostavlja je kršćanskim ritualima križanja i klečanja (primjer 14).

- 14) *Kleknem pa se prekrižim, svetu zemlju poljubim. Kao majka miriše kad se sinu raduje.* (Tamo gdje je dom)

Na sličan način, pjesma *Bože čuvaj Hrvatsku* profilira hrvatsku zemlju kao *sveto tlo*. Na samom početku domovinskog rata ta je pjesma stekla iznimnu popularnost, između ostaloga i zbog pružanja mogućnosti identifikacije s kršćanskim vrijednostima.

Duša

Duša je istaknuto kulturalno obilježen pojam. Prema kršćanskom modelu duša je entitet koji nadilazi prolaznost materijalnog tijela i, prema tekstovima obilježenih kršćanskim vrijednostima, predstavlja suštinu hrvatskog identiteta. Štoviše, sam personificirani entitet hrvatske nacije također posjeduje dušu (primjer 15–19).

⁸ Slavonija se u pjesmi značenjski konstituira i putem zvuka tamburica, folkornih slavonskih instrumenata koji konceptualno reflektiraju estetički red slavonskog pejzaža (Connell, Gibson 2003: 11).

- 15) *Croatia iz duše te ljubim. Ja te volim kao i mati dijete...* (Croatia iz duše te ljubim)
 - 16) *...Herceg-Bosno, srce ponosno. Dalmacijo, more moje. Jedna duša a nas dvoje...* (Lijepa li si)
 - 17) *Sjedi s nama i dušu okrijepi, nek ti nebo puteve osvijetli ...* (Ovo je naša krv)
 - 18) *Gdje god živi naša duša Hrvatska, Pjesmo naša, poleti ravnicom...* (Pjesmo naša)
- A kad ispod volta kamena soto voce klapa zapjeva, Našu dušu grije pjesma s Jadrana.* (Pjesmo naša)

Ljubav, srce, suza

Značajni pojmovi *ljubav, srce, suza* ukazuju na pozitivnu, estetsku i empatičnu afektivnu strukturu kojom se ostvaruje emotivno povezivanje s kolektivnim identitetom (primjer 19–24).

- 19) *Bili cvitak je na spomen, jednoj vječnoj ljubavi, Za svoj narod i za tebe...* (Bili cvitak)
- 20) *Lijevo je srce, moja ljubav, moja bol, desno je stijena, čvrsta ruka* (Gdje je srce tu je dom)
- 21) *Prepoznah ljepotu tvoju što probudi ljubav moju. Kad sam s tobom srce moje kuca jače* (Lijepa li si)
- 22) *Nemir je u srcima, a ljubav u nama. Ima samo jedna istina...* (Moja domovina)
- 23) *Ovo je naša krv u srcu koje vri, to reci svakom putniče...* (Ovo je naša krv)
- 24) *Ružo, moja ružice, sve sam suze isplak'o, noću zbog tebe...* (Mojoj majci. Ruža hrvatska)

Dom i domovina

Dom i domovina kao mjesto identifikacije nacionalnih vrijednosti razlažu se u rasponu identifikacijskih vrijednosti od geografskog mjesta, preko materijalne vrijednosti porodičnog naslijeđa (primjer 3), do kulture obiteljskog života (primjer 20–21).

- 1) *Tamo gdje me srce vuče, za čim gine, zbog čeg' tuče, što je drago oku mom, to se mjesto zove dom...* (Tamo gdje je dom)
- 2) *...i zvuci mandolina u davne dane vraćaju, a moja pjesnička duša piše dragu pjesmu za moju domovinu...* (Tamo gdje sam rođen)
- 3) *... moja domovina. Ima snagu zlatnog žita...* (Moja domovina)

5. Zaključak

U odnosu na Domovinski rat (1991–1995) šest pjesama s liste je nastalo prije (*Tvoja zemlja, Prijatelji stari, gdje ste?, Mojoj majci/Ruža hrvatska, Ne dirajte mi ravnicu, Od stoljeća sedmog, Tamo gdje sam rođen*), sedam ih je nastalo za vrijeme rata (*Moja domovina, Bože čuvaj Hrvatsku, Bili cvitak, Zemlja dide mog, Mojoj lijepoj zemlji Hrvatskoj, Lupi petama* i *Ovo je naša krv*) i šest pjesama je nastalo nakon rata (*Croatia, iz duše te ljubim, Lijepa li si, Tamo gdje je dom, Ero s onoga svijeta, Pjesmo naša, Gdje je srce, tu je dom*). Omjer nastanka pjesama 6:7:6 ukazuje na značaj Domovinskog rata kao biljega hrvatskog identiteta. U nacionalnom iskustvu to je posljednji traumatični događaj kojemu je društvo doznačilo funkciju sjećanja na hrvatsku prošlost.

Šira sociološka analiza diskurza koja se osvrnula na multidimenzionalnost pjesama, kao kulturnih proizvoda koje imaju i funkciju oblikovanja nacionalnog identiteta, ukazuje na značaj konvencionaliziranih i institucionaliziranih, kulturološki distribuiranih glazbenih obrazaca koji već samom formom aktiviraju osjećaj pripadnosti skupini, odnosno skupnog nacionalnog identiteta. Od tih se obrazaca ističu lokalna tradicijska klapska struktura, ali se uočava i ugrađivanje nacionalnih narativa u inače univerzalnije popularnoglazbene obrasce poput rock te band-aid. Jedinstvene na listi su pjesma *Tvoja zemlja* i obrada *Ero s onoga svijeta*. Prva jedina konceptualizira hrvatstvo u kontekstu jugoslavenske prošlosti, a druga naginje ideji hibridnih identiteta i atmosferi vremena u kojemu postmoderni diskurs vrveći različitošću varijanti modernosti ukazuje na krizu identiteta kao posljedicu dotrajalih ideoloških temelja (Kalanj 2010: 123).

Korpusnom sumarizacijom tekstova i pojmovnom analizom morfosintaktički obrađenog korpusa pjesama ukazalo se na ključne pojmove iz perspektive utjelovljenog poimanja konstrukcije značenja. Za potrebe

pojmovne analize u radu se koristila graf analiza s ciljem identifikacije istaknutih pojmova. Analiza je ukazala na značaj prostornih obilježja poput *zemlje, kamena, sunca, neba* koji se povezuju s romantičarskim psihološkim stanjima poput *ljubavi* i povezanih tjelesnih reakcija, poput *suza* i *krvi*. Taj pojmovni sustav ključan je za stvaranje bazičnih institucija, poput *doma* i skupnih identiteta, poput *obitelji, majke* za uspostavljanje obrazaca društvenih interakcija. To su temeljne sastavnice koje se metaforičkim procesima ugrađuju u poimanje *Hrvatske* kao nositelja kulturnih modela i institucionalizacije *nacije*.

Obilježja ovih pjesama specifična su po nasljeđivanju ne-glazbenih preporoditeljskih narativa domoljubnih pjesama 19. stoljeća s dominantnom funkcijom izgradnje vizije opstojnosti i zajedništva hrvatske nacije (Blažeković 1998: 66). Takve pjesme učinkovite su u komunikaciji političkih agenda kako zaključuje Chatherine Baker (2010), a na razini oblikovanja kolektivnih komunikacijskih obrazaca usporedive su s naracijom mita koji kroz imaginaciju omogućuje društvenu koheziju i dijeljenje osjećaja nacionalnog identiteta (Žužul 2011: 293–295).

Ovo je istraživanje otvorilo perspektive i metodologije za proučavanje domoljubnih pjesmama kao svojevrsnog znamenja, odnosno „badge of identity” (North, Hargreaves 1999: 75–77) u procesu hrvatske kulture sjećanja.

U daljnjim koracima krenut će se prema analizi glazbenog plana pjesama, povećanju korpusa i razradi korpusne metodologije umrežavanju metodologija s ciljem boljeg obuhvaćanja intermedijalne naravi popularne pjesme u ulozi konstruiranja identiteta.

Literatura

- Assmann, Aleida (2002) *Rad na nacionalnom pamćenju. Kratka istorija nemačke ideje obrazovanja*, Biblioteka XX vek, Beograd.
- Assmann, Aleida (2011) *Duga senka prošlosti. Kultura sećanja i politika povesti*, Biblioteka XX vek, Beograd.
- Baker, Catherine (2010) *Sounds of the Bordeland: Popular Music, War and Nationalism in Croatia since 199*, Ashgate Publishing Limited, England.
- Bennet, Andy, Jassen, Susanne (2016) „Popular music, Cultural Memory, and Heritage”, *Popular music and Society*, 39, 1, 1–7.

- Biti, Marina, Grgurić, Diana (2010) *Tvornica privida*, Adamić&Facultas, Rijeka.
- Blažeković, Zdravko (1998) „The Shadow of Politics on North Croatian Music of the Nineteenth Century”, *Music, Politics, and War: Views From Croatia*, ur. Svanibor Pettan, Zagreb, 65–78.
- Brin, S., & Page, L. (1998) The anatomy of a large-scale hypertextual web search engine. *Computer networks and ISDN systems*, 30(1-7), 107–117.
- Clarke, Eric (2005) *Ways of Listening: An Ecological Approach to the Perception of Musical Meaning*, Oxford, University Press, Oxford.
- Confino, Alon (1997) „Collective memory and cultural history: Problems of method”, *The American Historical Review*, 102, 5, 1386–1403.
- Connell, John, Gibson, Chris (2003) *Sound Tracks: Popular Music, Identity and Place*, Routledge, London.
- Duncan, S.A. Bell (2003) „Mythsapes: Memory, Mythology, and National Identity”, *British Journal of Sociology*, 54,1, 63–81.
- Frith, Simon (1998) *Performing Rites: On the Value of Popular Music*. Harvard University Press, Cambridge.
- Frith, Simon (2004) „Towards an Aesthetic of Popular Music”, *Popular Music*, 4, ur. Simon Frith, New York, London, 32–48.
- Fiske, John (2010) *Understanding Popular Culture*, Routledge, New York.
- Hrvatsko društvo skladatelja, Baza autora, <https://www.zamp.hr/>.
- Kalanj, Rade (2010) „Identitet i politika identiteta”, *Hrvatski nacionalni identitet u globalizirajućem svijetu*, ur. Neven Budak i Vjeran Katunarić, Zagreb, 117–133.
- Kittler, A. Friedrich (1999) *Gramophone, film, typewriter*, Stanford, University Press.
- Mučalo, Marina (2010) „Radio, medij neiskorištenog povjerenja”, *Medijske studije*, 1, 1-2, 78–90.
- Motti, Neiger, Meyers, Oren, Zandberg, Eyal (2011) „Tuned to the Nation’s Mood. Popular Music as a Mnemonic Cultural Object”, *Media, Culture & Society*, 33, 7, 971–988.
- North, C. Adrian, Hargreaves, J. David (1999) „Music and adolescent identity”, *Music Education Research*, 1, 1, 75–92.

- Olick, K. Jeffry, Robbins, Joyce (1998) „Social Memory Studies: From ‘Collective Memory’ to the Historical Sociology of Mnemonic Practices”, *Annual Review of Sociology*, 24, 1, 105–140.
- Perak, Benedikt (2019) „The role of metonymy and metaphor in the construction of concept nation. A corpus based ontological-syntactic-semantic discourse analysis.” U: Šarić, Ljiljana i Mateuzs Milan Stanojević (ur.). *Metaphors in the Discourse of the National*. Discourse Approaches to Politics, Society and Culture Series. John Benjamins (forthcoming).
- Searle, J. (2010) *Making the social world: The structure of human civilization*. Oxford University Press.
- Shuker, Roy (2005) *Popular music: The Key Concepts*, Routledge, London and New York, Taylor and Francis Group.
- Tacchi, Ann Jo (1997) *Radio Sound as material culture in the home*, University of London. London.
- Van Dijck, José (2006) „Record and Hold: Popular Music between Personal and Collective Memory”, *Critical Studies in Media Communication*, 23, 5, 357–374.
- Van Dijck, José (2007) *Mediated Memories in the Digital Age*, Stanford University Press, California.
- Vukov, Vice (1999) *Pogled iza ogledala*, Matica Hrvatska, Zagreb.
- Vurušić, Vlado (2010) „Dedić ljut zbog prodaje ‘Moje domovine’, a Stublić bijes ne razumije”, *Jutarnji list*, <http://www.jutarnji.hr/dedic-ljut-zbog-prodaje--a-stublic-bijes-ne-razumije/912556/> posjet 28. lipnja 2018.
- Zgrabljic Rotar, Nada (2000) „Hrvatski radio 2000. – u potrazi za novim identitetom“, *Medijska istraživanja*, 6, 2, 79–90.
- Žužul, Ivana (2011) „Imagi/nacija. Neoromantičarski koncepti imaginacije u tekstovima hrvatskog narodnog preporoda i u pjesništvu Domovinskog rata”, *Poznańskie Studia Slawistyczne*, 1, 291–318.

Građa

Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava:

HRT Radio Zagreb. 2008. Glazbena lista na dan 25. lipnja.

Radio Gorski kotar. 2008. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.

- Radio Gospić. 2008. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Primorski Rijeka. 2008. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- HRT Radio Rijeka, 2008. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Trsat Rijeka. 2008. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Soundset Rovinj. 2008. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- HRT Radio Pula. 2008. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Senj. 2008. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Totalni radio Rijeka. 2008. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- HRT Radio Zagreb. 2009. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Gorski kotar. 2009. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Gospić. 2009. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Primorski Rijeka. 2009. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- HRT Radio Rijeka, 2009. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Trsat Rijeka. 2009. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Soundset Rovinj. 2009. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- HRT Radio Pula. 2009. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Senj. 2009. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.

- Totalni radio Rijeka. 2009. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- HRT Radio Zagreb. 2010. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Gorski kotar. 2010. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Gospić. 2010. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Primorski Rijeka. 2010. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- HRT Radio Rijeka, 2010. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Trsat Rijeka. 2010. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Soundset Rovinj. 2010. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- HRT Radio Pula. 2010. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Senj. 2010. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Totalni radio Rijeka. 2010. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- HRT Radio Zagreb. 2011. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Gorski kotar. 2011. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Gospić. 2011. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Primorski Rijeka. 2011. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- HRT Radio Rijeka, 2011. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Trsat Rijeka. 2011. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.

- Radio Soundset Rovinj. 2011. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- HRT Radio Pula. 2011. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Senj. 2011. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Totalni radio Rijeka. 2011. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- HRT Radio Zagreb. 2012. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Gorski kotar. 2012. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Gospić. 2012. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Primorski Rijeka. 2012. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- HRT Radio Rijeka, 2012. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Trsat Rijeka. 2012. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Soundset Rovinj. 2012. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- HRT Radio Pula. 2012. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Radio Senj. 2012. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.
- Totalni radio Rijeka. 2012. Glazbena lista na dan 25. lipnja. Arhiva ZAMP Stručna služba Zaštite Autorskih Muzičkih Prava.

SUMMARY

Diana Grgurić, Benedikt Perak

THE POPULAR SONGS TEXT IN THE CONSTRUCTION OF NATIONAL MEMORY

This work is based on the discourse and conceptual analysis of the popular songs broadcasted on the radio from the perspective of the culture of memory. The basic assumption of the study is that the conceptual structure of lyrics reflect the identity of a Croatian society. The corpus of songs broadcasted on Statehood Day has been created over the 5 consecutive years, yielding a list of most frequent 19 songs out of 50 music play lists with 31,372 songs. Multidimensional social and discourse aspects were analysed in terms of their role in forming of cultural knowledge about the national identity. The corpus based conceptual analysis identified key concepts from the perspective of embodied constructions of the meaning that highlight the continuity of the nation's existence and refer to the Homeland War as the *badge of identity* of the Croatian society. The paper provides the perspectives and methodologies for further research of the role of the popular songs in the process of Croatian culture memory.

Key words: *Croatian popular music; collective memory; radio; national identity; corpus analysis; discourse analysis*